

V. I. LENIN ȘI ISTORIA LITERATURII RUSE

MIHAI NOVICOV

În afara concluziilor orientative de ordin teoretic și metodologic, care pot fi extrase în legătură cu cultura, literatura și arta în general din o seamă de lucrări ale lui Lenin, opera lui conține firesc și numeroase referiri la literatura rusă, la trăsăturile ei de dezvoltare în diferite etape, la scriitorii ei și producțiile lor. Aceste referiri au fost semnalate și sistematizate cu conștiinciozitate și minuție până acum de mai mulți cercetători, așa încît din acest punct de vedere e în afara posibilităților noastre să putem adăoga ceva.

Ne-am propus de aceea nu să expunem metodic toate aprecierile lui Lenin privind literatura rusă, ci să încercăm a extrage din ele doar unele sugestii privind cercetarea istoriei ei în ansamblu, principiile și orientarea ei.

Va fi vorba în consecință, în primul rînd, de periodizare. Este îndeobște cunoscut că periodizarea istoriei literaturii ruse încetățenită azi în U.R.S.S., și nu numai în U.R.S.S., se întemeiază pe celebra definire de către Lenin a celor trei etape principale ale mișcării de eliberare din Rusia „corespunzătoare celor trei clase principale ale societății ruse, care și-au pus pecetea asupra acestei mișcări”¹. Prefigurată încă în articolul *În memoria lui Herzen* (XXI, 274—275), această periodizare a fost expusă mai amănunțit de către Lenin în articolul *Din trecutul presei muncitorești din Rusia*, fiind indicate aici și granițele aproximative ale „etapelor” — „1) perioada nobiliară, care ține cam de la 1825 și pînă la 1861; 2) perioada raznocinților, sau perioada burghezo-democratică — cam de la 1861 și pînă la 1895; 3) perioada proletară — de la 1895 și pînă în prezent” (XXV, 99); cu alte cuvinte pînă la 1914 cînd a fost scris articolul.

Pornindu-se de la aceste granițe și cele trei perioade de dezvoltare a literaturii ruse în secolul al XIX-lea se delimitează de obicei tot aproximativ, corespunzător cu cele trei etape ale mișcării de eliberare.

Se poate spune că pînă acum practica cercetării și a predării istoriei literaturii ruse a confirmat justetea și utilitatea metodologică a unei asemenea periodizări.

¹ V. I. Lenin, *Opere complete*, ediția a doua, vol. XXV, București, 1964, p. 99. În continuare trimiterele la această ediție se vor face în text, indicîndu-se cu cifra romană volumul și cu cea arabă pagina.